

CONTESTAREA, ÎN PROCEDURA CAMEREI PRELIMINARE, A ÎNCHEIERII JUDECĂTORULUI DE DREPTURI ȘI LIBERTĂȚI PRIN CARE S-A ADMIS MĂSURA DE SUPRAVEGHERE TEHNICĂ

Av. Andrei-Sebastian MURARIU

Abstract

The premise of the article is the combined interpretation of court decisions regarding the rights of the defendant in the preliminary chamber procedure and the provisions concerning the lack of remedies against the technical surveillance measures taken by the judge for rights and liberties during the criminal investigation phase. Thus, some courts have considered that the judge's decision on the admission of a surveillance warrant cannot be reviewed in the preliminary chamber procedure because the legislator has provided that this decision is made in chambers, without the defendant's participation, and is not subject to appeal. According to the courts, the lack of appeal provided by the law determines that this decision cannot be examined for its validity and legality by the judge in the preliminary chamber. We disagree with this opinion, and throughout this thesis, we will present and argue the contrary opinion, namely that the judge's decision on the admission of a surveillance warrant can be reviewed by the judge in the preliminary chamber in terms of legality and validity. We mention that subsequently, there has been an amendment to the Code of Criminal Procedure, which establishes a special procedure for reviewing this decision, a review conducted exclusively by the High Court of Cassation and Justice.

Keywords: *technical surveillance measures, the preliminary chamber, the illegality of judges' decisions*

I. Despre necesitatea atacării încheierii judecătorului și nu a mandatului de supraveghere

Articolul 140 alin. (4) Cod de procedură penală prevede că, dacă se apreciază că cererea formulată este întemeiată, judecătorul, va dispune prin încheiere admiterea cererii și va emite un mandat de supraveghere. Încheierea pronunțată de către judecător este actul ce va sta la baza genezei mandatului de supraveghere tehnică. Astfel, sesizăm o diferență de conținut, substanță și importanță dintre aceste două acte, unul fiind procesual, iar celălalt fiind procedural.

Încheierea redă motivele Ministerului Public care au stat la baza cererii formulate, probele ce au fost depuse la dosar și prevederile de la art. 140 alin. (4) Cod de procedură penală. Mandatul de supraveghere, fiind un act procedural, nu reiterează motivele pentru care s-a emis, ci, în cadrul mandatului de supraveghere, se face trimitere la încheierea prin care s-a admis cererea de emitere a unui mandat de supraveghere tehnică.

Contestarea mandatului de supraveghere tehnică, nu poate avea loc decât pentru motive de natură procedurală, spre exemplu lipsa semnăturii de către judecătorul care l-a emis sau lipsa numelui persoanei supravegheate. Or, toate motivele pentru care se contestă mandatul de supraveghere tehnică, au în vedere lipsa unor condiții de ordin strict procedural fără a putea invoca, vizavi de mandatul de supraveghere, motive legate de temeinicie în ceea ce privește neîndeplinirea condițiilor de la art. 139 Cod de procedură penală pentru emiterea acestuia.

În atare situație, o contestare a mandatului de supraveghere tehnică în faza camerei preliminară, strict prin prisma neîndeplinirii condițiilor de la art. 139 Cod de procedură penală, va fi respinsă ca nefondată sau chiar ca inadmisibilă motivat de faptul că prevederile art. 139 nu au înrăurire în mandatul de supraveghere ci asupra încheierii de admitere a cererii, întrucât, în cadrul încheierii aceste dispoziții sunt analizate de către judecător.

O controversă care se mai naște este legată de analiza efectuată de către judecătorul de cameră preliminară referitoare la legalitate versus temeinicie. Apreciem ca importantă distincția dintre legalitatea unei încheieri și temeinicia acesteia.

Legalitatea presupune îndeplinirea condițiilor de lege, în schimb, temeinicia vizează raționamentul efectuat și dacă premisele date sunt în concordanță cu concluzia exprimată. Spre exemplu, o încheiere poate fi legală din punct de vedere al condițiilor ce sunt necesare în vederea pronunțării unei astfel de încheieri, însă poate fi netemeinică prin raționamentul aplicat și pe cale de consecință concluzia să fie una falsă.

Într-o altă încheiere pronunțată de către Curtea de Apel București 313/06.06.2023¹ se arată cu privire la verificarea temeiniciei încheierii judecătorului de drepturi și libertăți că: „În plus, o concluzie asupra legalității activității de punere în executare a unui mandat de autorizare a înregistrării unei convorbiri implică, în mod necesar, o analiză și a aspectelor de legalitate a însuși actului procesual de dispoziție al judecătorului, referitoare la competența organului emitent, temeiurile legale ale procedurii derulate în fața judecătorului, respectarea exigențelor privind durata maximă a măsurilor autorizate ori indicarea clară a persoanelor interceptate și a postului telefonic vizat.

Prin verificarea, în camera preliminară, a acestor elemente, se asigură un control implicit, dar efectiv, de legalitate nu doar a mandatului de autorizare, ci a însuși actului de

¹ <https://www.rejust.ro/juris/8678e6d74>.

dispoziție al judecătorului, de vreme ce mandatul reprezintă expresia procedurală a încheierii de autorizare și reflectă conținutul acesteia, ca act procesual.

Verificarea legalității unui act procesual/procedural, permisă în camera preliminară, nu se confundă cu verificarea temeiniciei sau oportunității emiterii acelu act, aceste din urmă elemente excedând limitelor etapei procesuale reglementate de art. 342 Cod de procedură penală”.

Însă, în unele cazuri, legalitatea se îmbină indisolubil cu temeinicia astfel că ele nu pot fi dissociate. Critica pentru lipsa probelor pentru emiterea mandatului de supraveghere de către judecătorul de drepturi și libertăți, sub ce categorie se încadrează, temeinicie sau legalitate? Dacă ne uităm peste prevederile art. 139 alin. (1), observăm că existența probelor certe nu se impune ca o condiție de legalitate, ceea ce înseamnă că probatoriul este o condiție de temeinicie ce este apreciată de către judecător. În atare interpretare, apărarea are de suferit pentru că, una dintre nemulțumirile acesteia este că judecătorul încuviințează un mijloc de probă fără a avea probele necesare, și că aprecierea acestuia este dincolo de o cântărire rezonabilă.

Astfel, de multe ori, judecătorul admite o asemenea măsură pentru ca Parchetul să poată obține probe în vederea continuării urmăririi penale, urmărind practic un folos al comunității.

Considerăm astfel că, în procedura camerei preliminare, încheierea judecătorului poate și trebuie să fie analizată atât prin prisma unor motive de legalitate, cât și de temeinicie.

În sprijinul acestei soluții jurisprudențiale, înțelegem să arătăm mai multe argumente ale **Curtii Constituționale** din cadrul **Deciziei nr. 244/2017**, considerente ce au o valoare juridică care contribuie la dezvoltarea doctrinei dar care au o și forță obligatorie ce trebuie respectată de autoritățile publice.

II. Decizia nr. 244/2017 a Curtii Constituționale

Decizia nr. 244/2017 analizează, în esență, dacă o persoană care nu are nicio calitate procesuală în cauză, dar care a fost supusă unei măsuri de supraveghere, are vreo cale de atac în ceea ce privește controlul *a posteriori* a acestei măsuri. Lăsând la o parte opinia separată, care înclină către respingerea excepției de neconstituționalitate pe motiv strict de natură procedurală ce privește inadmisibilitatea sesizării, dar și a dispozițiilor analizate de către Curtea Constituțională, considerentele formulate de către Curte au valoare reală și aplicabilă în prezenta problemă de drept cu privire la posibilitatea controlului *a posteriori* a măsurilor de supraveghere tehnică în faza camerei preliminare.

Astfel, la paragraful 38, *Curtea reține că, în cadrul procedurii de cameră preliminară, se pot formula în scris cereri și excepții cu privire la legalitatea sesizării instanței, legalitatea administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală*

(s.n.). *Cu toate acestea, Curtea observă că, potrivit art. 344 alin. (2) din Codul de procedură penală, formularea de cereri și excepții este posibilă numai în ceea ce privește persoana inculpatului, a celorlalte părți și a persoanei vătămate, iar nu și în ceea ce privește alte persoane care nu au calitatea de parte sau persoană vătămată în cadrul procesului penal. Astfel, Curtea constată că, în cadrul procedurii de cameră preliminară, în măsura în care persoanele prevăzute de art. 344 alin. (2) din Codul de procedură penală formulează cereri și excepții referitoare la nelegalitatea probelor obținute prin procedeul supravegherii tehnice, judecătorul investit cu soluționarea cauzei va putea verifica îndeplinirea tuturor condițiilor legale relative la procedura supravegherii tehnice (s.n.).*

Mai arată Curtea Constituțională, la paragraful 41, că, astfel, din interpretarea dispoziției menționate, Curtea constată că eventualele critici referitoare la legalitatea măsurilor de supraveghere tehnică pot fi formulate numai de către inculpat (s.n.) (calitate obținută după punerea în mișcare a acțiunii penale), celelalte persoane vizate de măsura supravegherii tehnice fiind excluse de la acest drept.

Coroborând aceste două considerente importante, Curtea reține fără îndoială, că o măsură de supraveghere tehnică încuviințată de către un judecător de drepturi și libertăți poate fi supusă controlului judecătorului de cameră preliminară dacă inculpatul în cauză formulează o cerere în acest sens.

Curtea face o distincție în considerentele sale, între situația unei persoane ce nu are calitate procesuală în cauză, dar a fost supusă unei măsuri de supraveghere tehnică și care nu are prevăzută nicio formă de control (cu referire la calea de atac) și situația unui inculpat care, prevalându-se de calitatea de inculpat și de actul de sesizare a instanței de judecată, poate exercita un control *a posteriori* în cadrul procedurii de cameră preliminară.

A mai arătat Curtea, la paragraful 60, că, *având în vedere aceste considerente principale, Curtea observă că, potrivit dispozițiilor procesual penale, măsura supravegherii tehnice este dispusă de un judecător de drepturi și libertăți, acesta exercitându-și controlul în ceea ce privește îndeplinirea condițiilor prevăzute de art. 139 din Codul de procedură penală. Cu toate acestea, Curtea reține că instanța europeană a respins deja raționamentul care conduce la concluzia potrivit căreia calitatea de magistrat a celui care dispune și supraveghează înregistrările implică, ipso facto, legalitatea și conformitatea acestora cu art. 8 din Convenție, un astfel de raționament făcând inoperant orice recurs formulat de părțile interesate (s.n.).* Astfel, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut că, *pentru a fi necesară într-o societate democratică, ingerința în dreptul la viață privată al unei persoane trebuie să se bucure de garanții adecvate și eficiente împotriva abuzurilor, concretizate în proceduri destinate controlului adoptării și aplicării măsurii restrictive cu scopul de a limita ingerința care rezultă din legislația incriminată la ceea ce este necesar într-o societate democratică (Hotărârea din 3 februarie 2015, pronunțată în Cauza Pruteanu împotriva României, paragrafele 48 și 50).*

Astfel, solicitarea de emitere a unui mandat de supraveghere tehnică se dispune în cameră de consiliu, cu participarea obligatorie a procurorului și fără

citarea părților, iar încheierea este fără cale de atac. Arătăm că, prin paragraful de mai sus al Curții Constituționale și prin prisma argumentelor în apanajul CEDO, se reiterează faptul că, un magistrat care se pronunță cu privire la această cerere, nu este suficient încât să ofere garanții cu privire la accesul la justiție.

Se mai arată de către Curtea Constituțională la paragraful 63 că, *din analiza dispozițiilor constituționale și convenționale și a jurisprudenței Curții Constituționale și a Curții Europene a Drepturilor Omului, concluzia care se impune este aceea că, în materia măsurilor de supraveghere tehnică, ce constituie o ingerință în viața privată a persoanelor supuse acestor măsuri, trebuie să existe un control a posteriori încuviințării și punerii în executare a supravegherii tehnice (s.n.). Astfel, persoana supusă măsurilor de supraveghere tehnică trebuie să poată exercita acest control în scopul verificării îndeplinirii condițiilor prevăzute de lege pentru luarea măsurii, precum și a modalităților de punere în executare a mandatului de supraveghere tehnică, procedură reglementată de dispozițiile art. 142-144 din Codul de procedură penală. Din această perspectivă, controlul a posteriori în materie trebuie să se refere la analiza legalității măsurii supravegherii tehnice, indiferent dacă această verificare se realizează în cadrul procesului penal sau independent de acesta (s.n.).*

Se continuă de către Curte, în sprijinul argumentului că inculpatul poate contesta această încheiere (atât din punct de vedere al legalității, cât și al temeiniciei), susținând la paragraful 66 că: *Totodată, Curtea reține că, în cadrul procesului penal, posibilitatea contestării legalității măsurii supravegherii tehnice este circumstanțiată de legiutor numai în ceea ce privește persoana inculpatului, în cadrul procedurii de cameră preliminară, după trimiterea în judecată (s.n.), precum și în cadrul procedurii de cameră preliminară atunci când se soluționează plângerea împotriva soluției de clasare, dacă în cauză a fost pusă în mișcare acțiunea penală. Astfel, Curtea constată că reglementarea expresă a modalității de contestare a legalității măsurii supravegherii tehnice determină excluderea celorlalte persoane, care nu au **nicio** calitate în dosarul penal sau au calitatea de suspect, de la posibilitatea accederii la o instanță de judecată care să poată analiza acest aspect. Așa fiind, Curtea observă că inclusiv petenții din dosarul în care a fost ridicată prezenta excepție de neconstituționalitate, neavând nicio calitate în dosarul penal în care au fost autorizate măsurile de supraveghere tehnică, nu s-au putut adresa instanței de judecată în cadrul unui recurs efectiv pentru a fi analizată legalitatea măsurii dispuse (n.r. pe cale de consecință, o persoană care are calitate în dosar, exemplu inculpat, se poate adresa instanței de judecată pentru a fi analizată legalitatea măsurii dispuse).*

Conchidem cu paragraful 68 din Decizia mai sus arătată, prin care s-a stipulat: *Or, având în vedere ansamblul elementelor anterior expuse, Curtea constată că în ceea ce privește persoanele supuse măsurilor de supraveghere tehnică, altele decât inculpatul, statul nu și-a respectat obligația pozitivă de a reglementa o formă de control a posteriori, pe care persoana în cauză să îl poată accesa în scopul verificării îndeplinirii condițiilor și, implicit, a legalității acestei măsurii. Acest fapt determină încălcarea prevederilor art. 26 și art. 53 din Constituție, precum și a celor ale art. 8 și art. 13 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.*

Doctrina, în materie procesual penală, a arătat că: „în cazul în care instanța este sesizată cu rechizitoriu sau când se formulează o plângere împotriva unei soluții de clasare dispuse față de un inculpat, această competență va aparține judecătorului de cameră preliminară; astfel, intră în competența judecătorului de cameră preliminară analiza tuturor condițiilor legale pentru încuviințarea procedurii probatoriu (de pildă², existența la momentul luării măsurii de probe din care rezultă suspiciunea rezonabilă cu privire la pregătirea sau comiterea unei fapte tipice, ori analiza testului de proporționalitate și subsidiaritate al măsurii supravegherii tehnice cu scopul urmărit prin acesta (s.n.)³”;

Aceeași opinie a fost împărtășită și de alți autori care au afirmat că legalitatea acestei încheieri va fi supusă analizei abia în cadrul procedurii de cameră preliminară⁴ și că fac obiect al controlului în camera preliminară și actele judecătorului de drepturi și libertăți prin care s-au dispus măsuri legate de probele pe care se întemeiază acuzația⁵.

În cuprinsul încheierii nr. 528/2022 din data de 19.10.2022, pronunțată de către Secția I Penală a Curții de Apel București, cu privire la chestiunea invocată, s-a motivat că Decizia 244/2017 nu vizează posibilitatea inculpatului de a supune verificărilor judecătorului de cameră preliminară încheierea judecătorului de drepturi și libertăți, ci o persoană ce nu are nicio calitate în procesul penal. În mod discordant, Curtea de Apel București apreciază că Decizia nr. 244/2017 produce efecte pe plan procesual penal doar pentru o persoană ce nu are atribuită o calitate care să îi confere drepturi generatoare de un *recurs efectiv*.

În atare condiții, Curtea apreciază că inculpatului nu i se pot aplica deloc considerentele Deciziei nr. 244/2017 și pe cale de consecință, raționamentele Curții Constituționale nu pot fi reținute în cauză, motiv pentru care Curtea de Apel București respinge solicitarea de analiză a încheierii judecătorului de drepturi și libertăți.

Considerăm că adagiul simplu, *cine poate mai mult, poate și mai puțin*, trebuie aplicat în cauză, iar dacă o persoană care nu are calitatea de inculpat poate, prin prisma considerentelor Curții Constituționale, să atace încheierea judecătorului de drepturi și libertăți, cu atât mai mult un inculpat poate face același lucru.

² Nota autorului - Mihail Udroui - *Sinteze de Procedură penală. Partea Generală. Ediția 2. Volumul I.*, Editura C.H. Beck, București, 2021, p. 709. *De pildă*, se poate constata că nu este îndeplinită această cerință atunci când supravegherea tehnică a fost încuviințată reținându-se că există suspiciunea rezonabilă a comiterii infracțiunii de spălare a banilor, iar judecătorul de cameră preliminară constată că la momentul încuviințării procedurii probatoriu nici din actele dosarului și nici din conținutul propunerii formulate de procuror nu rezultă nicio probă sau dată din care să poată fi identificată infracțiunea din care se presupunea că proveneau banii spălați.

³ Mihail Udroui, *Sinteze de Procedură penală. Partea Generală. Ediția 2. Volumul I.*, Editura C.H. Beck, București, 2021, p. 709.

⁴ S. Grădinaru, *Supravegherea tehnică în Noul Cod de procedură penală*, Editura C. H. Beck, 2014, p. 55.

⁵ I. Kuglay, în M. Udroui (coordonator), *Codul de procedură penală. Comentariu pe articole*, Editura C. H. Beck, 2015, p. 909; în același sens, C. Voicu, D. Atasiei, T. Manea în N. Volonciu (coordonator științific); A. S. Uzlău (autor coordonator), *Codul de procedură comentat, op. cit.*, pp. 1009-1010.

Opinia a fost regăsită și în practică⁶, precum și în cadrul dezbaterilor organizate de CSM cu președinții secțiilor penale ale Înaltei Curți de Casație și Justiție⁷.

Finalmente, relevante sunt și considerentele Înaltei Curți de Casație și Justiție din Decizia nr. 2 din 8 februarie 2018 referitoare la pronunțarea hotărârii prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept⁸.

S-a mai arătat, în aceeași încheiere, că: *„Pe de altă parte, Completul de cameră preliminară nu poate cenzura încheierea judecătorului de drepturi și libertăți prin care a încuviințat folosirea procedurilor de supraveghere tehnică, prin realizarea unei veritabile analize a temeiniciei acelei încheieri, prin cenzurarea raționamentului avut în vedere de respectivul judecător atunci când a apreciat că ar fi îndeplinite condițiile impuse de art. 139 din codul de procedură penală pentru admiterea solicitării procurorului de emitere a mandatului de supraveghere tehnică. Cu alte cuvinte, judecătorul de cameră preliminară nu poate proceda la verificarea îndeplinirii condițiilor prev. de art. 139 din codul de procedură penală, respectiv dacă în cauză judecătorul de drepturi și libertăți a avut la dosar*

⁶ Încheierea din 23 octombrie 2014 a judecătorului de cameră preliminară de la Curtea de Apel Cluj, Secția penală și de minori, definitivă prin Încheierea nr. 3.147 din 12 decembrie 2014 a judecătorului de cameră preliminară, Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția penală, în ceea ce privește posibilitatea judecătorului de cameră preliminară de a cenzura actele judecătorului de drepturi și libertăți și de a exclude probe administrate în baza hotărârii acestuia.

⁷ Minuta întâlnirii reprezentanților Consiliului Superior al Magistraturii cu președinții secțiilor penale ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și curților de apel, Sibiu, 24-25 septembrie 2015, p. 14; www.inm-lex.ro.

⁸ Extras din considerentele deciziei: Cât privește posibilitatea judecătorului de cameră preliminară de a cenzura actele judecătorului de drepturi și libertăți și de a exclude probe administrate în baza hotărârii acestuia, relevantă este încheierea judecătorului de cameră preliminară din cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție, Secția penală nr. 3.147 din 12.12.2014, potrivit căreia fac obiect al controlului în camera preliminară și actele judecătorului de drepturi și libertăți prin care s-au dispus măsuri legate de probele pe care se întemeiază acuzația.

Aceeași concluzie a existenței unui control a posteriori asupra încheierii definitive prin care judecătorul de drepturi și libertăți se pronunță cu privire la măsurile de supraveghere tehnică a fost evidențiată și în doctrină.

Spre exemplu, s-a considerat că sunt supuse verificării toate actele efectuate în cursul urmăririi penale pe care se întemeiază acuzația, indiferent de organul care le-a dispus, care le-a autorizat sau le-a efectuat, argumentele care au fundamentat această concluzie doctrinară fiind următoarele: „(i) potrivit art. 3 alin. (6) din Codul de procedură penală judecătorul de cameră preliminară se pronunță asupra legalității «probelor pe care se bazează actul de sesizare», fără ca textul să distingă între diferitele categorii de acte de urmărire penală care se circumscriu administrării unei probe; (ii) exercitarea de către judecătorul de drepturi și libertăți a funcției de dispoziție asupra unor acte și măsuri în cursul urmăririi penale este justificată prin protecția specială acordată unor aspecte particulare ale drepturilor persoanei, ținând fie de libertatea acesteia, fie de protecția vieții ei private, respectiv acelea «care restrâng drepturile și libertățile fundamentale» [art. 3 alin. (5) din Codul de procedură penală]; instituită numai în considerarea acestor limitate scopuri, exercitarea de către judecător, cu privire la un anumit act, a funcției de dispoziție asupra drepturilor și libertăților fundamentale este menită exclusiv să asigure, la momentul luării unei măsuri de o anumită gravitate, protecția valorilor privind libertatea și viața privată a persoanelor (persoane care pot fi și altele decât suspectul sau inculpatul) și nu este menită să se substituie oricărui control ulterior de legalitate asupra actului procesual respectiv”.

suficiente indicii din care să rezulte suspiciunea rezonabilă cu privire la pregătirea sau comiterea unei fapte, dacă măsura a fost proporțională cu restrângerea drepturilor și libertăților fundamentale și dacă nu ar fi putut fi obținute în vreun alt mod.

A proceda într-o asemenea manieră ar duce la depășirea fazei camerei preliminare și la transformarea judecătorului de cameră preliminară într-o veritabilă instanță de control judiciar, care ar putea cenzura sub aspectul temeiniciei orice act emis de judecătorul de drepturi și libertăți”.

Nu putem împărtăși această opinie, nici din punct de vedere teoretic, și nici din punct de vedere al jurământului depus de către avocat, jurământ prin care am jurat să apărăm drepturile și libertățile cetățenilor. Or, cum să fim de acord că, încheierea unui judecător care are înrăurire asupra vieții private a unei persoane, nu poate fi analizată, cel puțin formal, sub aspectul legalității și asupra existenței probelor. Argumentul că, a proceda într-o asemenea maniera ar conduce la transformarea judecătorului de cameră preliminară într-o veritabilă instanță de control judiciar, este chiar în favoarea susținerii prezentei teze. Nu trebuie scăpat din vedere, dincolo de interpretarea excesivă, scopul primordial al judecătorului de cameră preliminară, și anume analiza legalității efectuării actelor de urmărire penală⁹. A eluda încheierea judecătorului de drepturi și libertăți din faza de urmărire penală doar pentru motivul că este dată de către un judecător contravine și vizunii CEDO, așa cum am arătat în rândurile precedente.

Coroborând toate aceste considerente obligatorii ale Curții Constituționale, nu putem conchide decât că, în cadrul procedurii de cameră preliminară, judecătorul de cameră preliminară sesizat cu o cerere referitoare la legalitatea și temeinicia încheierii judecătorului de drepturi și libertăți prin care s-a emis un mandat de supraveghere tehnică acesta trebuie să o judece și să efectueze un control de legalitate *a posteriori* așa cum susține Curtea Constituțională. În urma controlului efectuat, judecătorul de cameră preliminară va decide dacă, încheierea judecătorului de drepturi și libertăți este sau nu legală și temeinică. Constatând această nelegalitate, pe baza ei, va dispune ulterior excluderea probelor ce derivă din încheierea și mandatul emis de către judecătorul de drepturi și libertăți.

III. Modificarea adusă de Legea nr. 201 din 5 iulie 2023 pentru modificarea și completarea Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru modificarea altor acte normative

În timpul redactării acestui articol, punctul 17 al Legii nr. 201 din 5 iulie 2023 pentru modificarea și completarea Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru modificarea altor acte normative a introdus un articol

⁹ Apreciem că rezultă, cu puterea evidenței, că ne raliem opiniei doctrinare potrivit căreia, judecătorul de drepturi și libertăți analizează legalitatea actelor de urmărire penală indiferent de organul judiciar emitent și nu doar actele procurorului.

nou în Codul de procedură penală. Am putea spune că s-a făcut dreptate și că încheierile pot fi acum atacate, însă, vom vedea pe parcurs, câtă dreptate s-a făcut.

Astfel, s-a introdus o nouă procedură în camera preliminară care prevede verificarea separată a încheierii judecătorului de drepturi și libertăți care a admis supravegherea tehnică (fără a se limita doar la acest procedeu probatoriu, ci la toate înregistrările rezultate din culegerea de informații). În esență, art. 139 indice 1, intitulat *Înregistrările obținute din activități specifice culegerii de informații*, prevede o procedură de verificare a legalității acestor activități prin care s-a autorizat activitatea, a mandatului de punere în executare, a modului de punere în executare a autorizării, precum și a înregistrărilor rezultate, iar această verificare se va efectua doar de către Înalta Curte de Casație și Justiție.

Pentru a fi în acord cu argumentele Deciziei nr. 244/2017 a Curții Constituționale, legiuitorul a prevăzut că această procedură se aplică în procedura camerei preliminare, în procedura plângerii împotriva soluției de clasare în condițiile art. 341 alin. (7), precum și în cazul prev. de art. 139 indice 2 – de asemenea, o procedură nou introdusă.

Dacă se formulează cereri și excepții care vizează înregistrări rezultate din activitățile autorizate, judecătorul sesizat cu o astfel de solicitare va pronunța o încheiere prin care va sesiza Înalta Curte de Casație și Justiție care va soluționa această cerere. Dosarul va fi înaintat la această instanță, împreună cu toate cererile formulate, iar până la soluționarea definitivă de către Înalta Curte de Casație și Justiție a acestei solicitări, procedura de cameră preliminară sau cea a plângerii împotriva soluției de clasare se suspendă.

Totuși, sesizăm o inadverență în modalitatea de formulare a acestor texte legale, în sensul că art. 139 indice 1 alin. (6) stipulează că: *„ținând seama de cererile și excepțiile formulate și luând concluziile procurorului, precum și ale părților și persoanei vătămate, dacă sunt prezente, judecătorul de cameră preliminară de la Înalta Curte de Casație și Justiție se pronunță, prin încheiere, asupra legalității activităților din care au rezultat înregistrările, în raport cu dispozițiile legale în temeiul cărora acestea au fost autorizate și pe baza lucrărilor și a materialului din dosarul de urmărire penală și a oricăror alte mijloace de probă”*. Rezultă astfel că judecătorul de la Î.C.C.J., nu se va pronunța cu privire la legalitatea încheierii în sine, ci doar o verifică și se pronunță doar asupra legalității activităților din care au rezultat înregistrările. Rămâne de văzut cum va fi interpretat în practică acest articol și dacă se va dispune o eventuală desființare a încheierii atacate sau va fi o pronunțare cu privire la legalitatea înregistrărilor potrivit art. 102 alin. (3) Cod de procedură penală.

IV. Situația cauzelor *pendinte*

Normele prevăzute la art. 139 indice 1, și urmează Cod de procedură penală, sunt norme de drept procesual penal și, prin urmare, li se aplică principiul *tempus regit actum*. Astfel, cauzele care sunt în curs de soluționare la intrarea în vigoare a

prezentelor dispoziții, nu vor putea beneficia de procedura instituită de legiuitor dacă faza camerei preliminară a fost depășită.

Dacă au fost formulate cereri și excepții în procedura camerei preliminară, iar aceasta încă se regăsește în faza *de cercetare*, atunci cererile privind legalitatea înregistrărilor vor fi trimise spre soluționare Înaltei Curți de Casație și Justiție.

Ce se întâmplă dacă au fost invocate cereri și excepții privind înregistrările tehnice, iar cauza se află în pronunțare în judecarea fondului cererilor și excepțiilor pe cameră preliminară în momentul intrării în vigoare a legii de modificare? Apreciem că, în această situație, judicios ar fi o repunere a cauzei pe rol și punerea în discuție înaintarea excepțiilor către Înalta Curte de Casație și Justiție. Cu toate acestea, la momentul intrării în pronunțare, nimic nu obligă judecătorul să repună cauza pe rol.

Care va fi soluția dacă, la momentul intrării în vigoare a acestei proceduri, cauza se află în calea de atac a contestației privind modalitatea de soluționare a cererilor și excepțiilor în faza camerei preliminară. În atare situație, ar putea exista probleme legate de faptul că primul judecător de cameră preliminară a pronunțat o soluție referitoare la înregistrări, iar judecătorii din cadrul contestației vor trimite cauza spre soluționare Înaltei Curți de Casație și Justiție, care ar urma să soluționeze în dublu grad de jurisdicție excepțiile soluționate deja de primul judecător. Astfel, apreciem că modificările legislative vor avea efect pentru cauzele în curs de soluționare doar dacă se află în faza fondului de cameră preliminară.

V. Concluzii

În primul rând, apreciem că legiuitorul a înțeles că încheierea judecătorului de drepturi și libertăți prin care se dispune supravegherea tehnică, și ulterior vor fi obținute probe constând în înregistrări, poate și trebuie să fie verificată ulterior. Nu putem admite că o procedură ce îl privește pe inculpat, și care îi limitează dreptul la viața privată, este desfășurată într-un mod unilateral între judecător și procuror, iar această procedură nu poate fi verificată ulterior.

Cu toate acestea, din modalitatea de formulare a textului de lege, intuim că va fi o supraaglomerare a Înaltei Curți de Casație și Justiție în ceea ce privește verificarea legalității înregistrărilor din toate dosarele. Este de la sine înțeles că inculpații, prin intermediul avocaților, vor face o multitudine de apărări în ceea ce privește modalitatea de obținere a acestor probe. Iar multe dintre aceste apărări vor fi nefondate, dar se va obține un element esențial, și anume timp în favoarea inculpaților.

În esență, am putea admite că procedura penală a dobândit o nouă fază procesuală autonomă și aceea a verificării legalității înregistrărilor de către Înalta Curte de Casație și Justiție. Practic, vom avea, urmărirea penală, cameră preliminară, verificarea legalității înregistrărilor în atribuția exclusivă a Înaltei Curți de

Casație și Justiție, judecata în fond, judecata în calea de atac ordinară, executarea pedepsei.

Inițial, în cuprinsul notei de expunere a Legii nr. 201/2023 la punctul 11 din subtitlul 2.3. *schimbări preconizate*¹⁰, competența verificării acestor înregistrări era atribuită tot judecătorului de cameră preliminară ce urma să soluționeze cauza, soluție menținută în forma adoptată de Camera Deputaților. Ulterior, în forma adoptată de către Senat, datorită Deciziei nr. 284 din 17 mai 2023 a Curții Constituționale, articolul 139 indice 1 a fost modificat, iar competența verificării înregistrărilor a fost plasată în apanajul exclusiv a Înaltei Curți de Casație și Justiție.

Din considerentele Deciziei nr. 284 din 17 mai 2023 a Curții Constituționale, punctele 82 – 102, dar și a Deciziei nr. 55 din 4 februarie 2020, punctele 51-60, s-a arătat că, în esență, o instanță ierarhic inferioară nu poate să verifice legalitatea unei încheieri pronunțate de către o instanță superioară. Spre exemplu, în cauză se emite un mandat de supraveghere tehnică de către Înalta Curte în baza Legii nr. 51/1991, dar ulterior cauza se judecă la tribunal în primă instanță. Astfel, tribunalul, în procedura camerei preliminare urma să verifice legalitatea încheierii Înaltei Curți de Casație și Justiție în ceea ce privește mandatul de supraveghere tehnică.

Soluția este într-adevăr justă, și de moment apreciem că va rămâne așa, însă, nu putem să nu realizăm că Înalta Curte de Casație și Justiție va verifica dosare de complexitate redusă în care s-au obținut înregistrări și sunt de competența judecătorei. Această supraaglomerare a Înaltei Curți de Casație și Justiție va face sistemul să nu mai funcționeze, întrucât toate dosarele din România în care s-au utilizat înregistrări vor ajunge pe rolul Înaltei Curți de Casație și Justiție, iar acestea trebuie soluționate.

În cadrul singurei secții penale de la această instanță funcționează aproximativ 32 de judecători¹¹ care vor trebui să soluționeze toate dosarele din România care ajung pe rolul lor. E important de precizat că, acestea trebuie soluționate cu o anumită celeritate întrucât procedura camerei preliminare va fi suspendată, dar termenul privind prescripția răspunderii penale nu se va suspenda.

¹⁰ <https://www.cdep.ro/proiecte/2023/200/40/6/em260.pdf> accesat la data de 12.09.2023.

¹¹ <https://www.iccj.ro/sectiile-inaltei-curti-de-casatie-si-justitie/sectia-penala/compunerea-completurilor/>.